
Vase-askos ale culturii Otomani în nord-vestul Transilvaniei

Carol KACSÓ

In memoriam Tibor Kovács

Cuvinte-cheie: vase-askos, epoca bronzului, Transilvania, cultura Otomani, cultura Wietenberg, cultura Mureș.

Schlüsselwörter: Askoi, Bronzezeit, Transsilvanien, Otomani-Kultur, Wietenberg-Kultur, Mureș-Kultur.

Printre formele ceramice deosebite ale epocii bronzului se numără vasele-askos¹, prezente în mai multe culturi preistorice pe un vast spațiu, mai ales în Europa de Sud-Est și în Anatolia. Vasele-askos apărute în teritoriul transilvănean al culturii Otomani sunt relativ puține. Ele sunt, fără excepție, în formă stilizată de pasăre. Deși cele mai multe dintre aceste vase provin din săpături arheologice, despre condițiile lor de descoperire și contextele în care au apărut dispunem de puține date. Cred, totuși, că prezentarea lor nu este lipsită de interes. În afară de exemplarele deja ilustrate în literatură, public câteva piese inedite. Astfel, această categorie ceramică poate fi acum analizată în menționatul teritoriu pe o bază de date mai extinsă, care permite și o comparare mai pertinentă a ansamblului de descoperiri de aici cu cel apărut în alte teritorii ale culturii Otomani sau cu cel ce aparține altor aspecte culturale contemporane.

Descrierea vaselor:

Pir (jud. Satu Mare), punctele de hotar *Vár (Cetate)* și *Várudvar (Curtea Cetății)*².

1. Vas fragmentar, culoarea maroniu-roșcată cu pete cenușii, pasta semifină cu pietricele, arderea bună, marginea rotunjită, gâtul înalt, tronconic, corpul alungit și bombat unghiular pe o parte, oblic pe partea opusă, fundul ușor profilat, toarta, păstrată doar parțial, trasă din margine până pe suprafața părții bombate a corpului, decorat cu două brâuri de alveole ovale și triunghiulare pe și imediat sub margine, precum și cu un șir de alveole triunghiulare dispus pe diametrul maxim al vasului, înălț. 23,2 cm, diam. gurii 12,8 cm, diam. max. 24,8 cm, diam. fundului 9,9 cm (fig. 1, 1). Colecția Muzeului din Baia Mare (nr. inv. 76). Lit.: Kacsó 1972, il. pe p. 82; Kovács 1972, nota 29; Bader 1978, 49, pl. XXIX, 8; Némethi 1996, fig. 6, 1; Szathmári 2003, 518; Kacsó 2004, pl. XLIX, 2; Guba, Szeverényi 2007, Lista 2, nr. 14.

2. Fragment din partea superioară a unui vas asemănător, fără decor, culoarea cenușiu închis, pasta semifină cu nisip, arderea bună, marginea rotunjită și foarte puțin rășfrântă în exterior, înălț. păstrată 15,6 cm, diam. gurii 8,5 cm (fig. 1, 2). Colecția Muzeului din Baia Mare (nr. inv. 15.196). Inedit.

1 Termenul de askos desemnează forma ceramică cu construcția asimetrică a corpului. Denumirea provine din greaca veche și desemna inițial burduful de piele pentru vin. Există mai multe tipuri de askoi: câni, cupe, vase sferice, vase zoomorfe etc. Primele vase de acest fel apar în Grecia în neoliticul timpuriu sub forma cănilor și cupelor. Destul de timpuriu ele sunt prezente și în teritoriile nord-balcanice, inclusiv la Dunărea de Jos: askoi de tip Sălcuța și Gumelnița, apoi cele de tip Coțofeni, Ezero și Junatice. Cele mai vechi forme de askoi cu caractere zoomorfe din spațiul carpa-to-dunărean aparțin culturii Vinča. Vezi Nițu 1972, 21 sqq.; Misch 1992, 1 sqq.

2 Desenele aici publicate ale celor două piese au fost realizate de către Ioan Stanciu.